
ТЕМА IX

ФОРМА: ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

FICTION / дизајн: Дејан Деспотовић / фото: Небојша Бабић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

КАД БИХ МОГАО, БИХ, ТАКО МИ БОГА, ТАМАН СЕ И НЕ МОГЛО

„ИМАЊЕ БИХ ДАО, да знам енглески”, рекао ми је један
„Ојађеник, наш човјек. Жарка му је жеља била из ока.

„Лажеш”, рекох.

Он се изненади. „Како, лажем?”

„У залог нудиш имање које немаш. Ето, тако!”

„Па, тако се каже. Да га имам, дао бих га. Бих, богами!”

„А, како ћеш га имати, када га дајеш за нешто што можеш доби-
ти по много нижој цијени? Да си га стекао, не би га, ни као параболу,
нудио првом пролазнику за кафанским столом”.

„Сад ме ти хваташ на обичном кондиционалу”.

„Зато што ми је кондиционала на врх главе. Кад не знаш што би
од себе чинио, јер то ни не желиш, доводиш се у положај погодбе-
ног стања, а у тај положај се не би довео, јер ништа ниси чинио,
нити си то желио. Запао си у кронично погодбено стање, у којем
никад нећеш сазнати ко си и што си, јер, реци и сам, чега се наш
човек највише плаши? Бити непознат самом себи, а бити, како-та-
ко, могућан, то њему доноси једину сигурност. И, што очекујеш од
мене? Да те хвалим што си ми све ово потврдио?”

„Уништио си ме, признајем. Ево руке, мајсторе!”, изненади сад
он мене.

„Зашто бих те, тако ти бога, уништавао? Што ће ми то? Рекао сам
што мислим. Откуд ти идеја да си уништен од једне тачне мисли?”

„Па, тако се каже.”

„Каже у безличном *се*. А то, што ми пружаш руку, након твр-
дње о уништењу, било би исто као када би киклоп пружио руку
Одисеју, након што га је овај ослијепио. Што би Одисеј, размисли,
вјешт си кондиционалу, с том гестом? Да си ми рекао – отворио си
ми очи, ево руке, Сократе – имало би, можда, некаквога смисла, да
није те неосноване понуде на руковање.”

Слободан Благојевић

култни сарајевски пјесник и преводилац
(Из књиге *Кратки увод у вјечну полемику*
ВБЗ Загреб 2009)

МЕЛАНХОЛИЧНО ЧИТАЊЕ ИСТОРИЈЕ

(ПОЕЗИЈА ЂОРЂА СЛАДОЈА)

Ниједан песник, ниједан уметник нема сам за себе целовитио значење. Његов значај, оцена његовој дела, јесте оцена његовој односа према мртвим песницима и уметницима. Јер не можеће ја самој оцењивајти; мораће ја, ради контраста и поређења, поставити међу мртве. Мислим да је ово принцип естетичке, а не само историјске критике. Нужности да се он саобрази, укључи, није једнострани; оно што се догађа када се створи неко ново уметничко дело је нешто што се у истој мах дешава и са свим уметничким делима која су му претходила. Постројећи сјоменици образују међу собом један идеалан поредак који се модификује увођењем новој (уистину новој) уметничкој дела.

Т. С. Елиот, *Традиција и индивидуални таленат*

Сладоје спада у сам врх савременог српског песништва.

Иако његово песништво излази из најдубљег корена српске песничке традиције, оно је обележено аутентичним жигом ванредног песничког талента.

Са сваком новом свеском, овај песник доноси аутентично виђење наше свакодневице, али пре свега наше историјске судбине.

О Сладоју се писало и сувисло и добронамерно и мудро, али мени се чинило да је све то непотпуно, па чак и у оним случајевима када су посредни били најбољи текстови о његовој поезији. Ти најбољи текстови нису се усредсређивали на оно што је у овом песништву суштинско, а неухватљиво. Зато бих се изнова тешио читањем Ђорђових песама, те сам многе запамтио и вазда их могао казати наизуст. А када од једног песника знате неколико песама, то је, чини ми се, пут ка највишем степену разумевања.

Његове песме се памте без напора, као да су већ уткане у биће сваког слушаоца. „Зашто се” – оправдано се пита један од Сладојевих тумача – „Сладојев стих тако дубоко засијеца у душу?”¹ Оне се лакше примају него псалми, природније него молитве за сву поскитану браћу, за све који су се од себе и свога корена одвојили и себе у свијету загубили у белосветским трицама и кучинама. У „Залому” уморни косци *оће* још једном да чују ону *О ираведној води и врелу Јавичу*; под гордијем Дурмитором то једнако траже и *ијесници* и *војници*, *оће* ону пјесму да имају при себи и да је један другоме казују у рововима.

Ако је, према мишљењу филозофа Ла Кана, меланхолија почетак филозофије, могло би се једнако рећи да је и – почетак поезије. На том почетку, који је и свевремен, преплићу се магично и реално, слутња и привид са свакодневним, конкретним, збиљским; историја и мит. Зато ме је упорно нагонио наум да дубље проникнем у природу овог певања и по могућности макар донекле одгонетнем тајну Сладојева песништва.

Неко је већ нагласио како песмама Ђорђа Сладоја није потребно тумачење и да их је најбоље и најсврсисходније тумачити њима самима. Читао сам их на прескоке, на одморке, понекад само помало, као горак мелем од неке бољке сродне оној песниковој, оној из „Тридесет треће”, где

*Скамуче моја душа и скичи –
У ѿоѿѿаљеној букви куна.
Чујем: у корењу раде рила,
Уместо срца – ѿлуво клајино.
Ветѿар ми кида ѿрах са крила
И сѿпреса ѿрво лисје злајино.*

Нема сумње да Сладоје живи своје песништво, и по томе би се могао сматрати анахроном појавом. Али није ли Хајдегер пре више од пола века насловио један есеј, о Хелдерлину и Рилкеу Хелдерлиновим стихом *Песници у оскудно време!* Данас сам склон уверењу да је свако време за истинског песника оскудно. У чему? У смислу. У суштаству.

Сладоје се јавља у време националног пораза, у доба прикривеног планетарног помрачења. Да употребимо Хајдегеров израз – *зайевао је у ѿоноћ Светске ноћи*. Отуда је Сладоје песник превасходно националног, али и светског бола, а његово песништво носи *јасан ѿрај светѿости*. Он пева о српском националном удесу

---

¹ Р. П. Ного, *Туја рацка*; Ђорђо Сладоје: Горска служба, Графомарк, Лакѿиши, 2010, 207.

ОГЛЕДАЛО

овде и сада, али и кроз сва времена, подразумевајући оно што се десило, водећи неку врсту (прикривеног) дијалога како са временима прошавшим, тако и са оним што је рефлекс тих времена. Он води дијалог са историјом и националним епом (Филип Вишњић, Тешан, Милија), али и са својим лирским претходницима, па је отуда и његова поезија у свепрожимајућем узајамном односу са песничким наслеђем од националног, али и универзалног, значаја.

У оној мери у којој је ово песништво ослоњено на баштину, проткано песничким наслеђем, као и по начину на који је та узајамност остварена у том песништву – Ђорђо Сладоје спада у националне песнике првога реда. С друге стране, онолико колико је Сладојево песништво прожето скепсом у односу на све вредности што их потврђује национални еп, толико је и њихово потврђивање; онолико колико је његово *вјерују* прожето најдубљом сумњом, толико је и дубоко освећено чистотом језика, охристовљено најдубљом вером.

Његове песме потресају сâм корен, из њих бљецка живи, насушни језик као само Биће, као Бог. Мало је песника чији је језик тако жив и чист, а доживљено тако убедљиво и снажно као у Сладојевим стиховима. Рима је неусиљена, ненаметљива, природна и складна, и као да се његове песме саме од себе пишу и додају једна другој.

Песничка слика је исказана најлепшим савременим језиком, те нема потребе за кованицама, а посебно не за туђицама, као ни за архаизмима. Уосталом, и када их користи, оне постижу пуну функционалност и у свеколиком језичком цветнику делују као драгуљи:

*Да оно с ђуџирије **јакоже** с мостџа,
уџишем мирно у ђубиџак
И у фуџирилу ваџиш свиџак.*

За стварну слику и јасну мисао језик насушни се показује довољним, па је у сфери језика и певања као онај митски краљ који, чега год да се дотакне, све претвори у злато. Ако је набрајање топонима, биља, ређање догађања, ако је то само низање слика – то у његовом случају постаје сама светлост поезије.

Нема у њој малих и великих тема: све су једнако велике; његова песничка слика нам казује да је песник проникнуо у божанско порекло призора о коме пева: *Звоник у маховини, сасуде у лишају...* Храм је Господњи у ономе који га гледа, а Господ у језику којим нам све то саопштава.

Сплићући венац од имена лековитог биља и речи скрајнутих са видика или затрпаних наносима ововременог језичког муља, као да неком само њему знаном магијом проналази златнике и

ОГЛЕДАЛО

показује их на монашком длану као невидимо чудо. Тим језичким венцима нудио је песме – мелеме од чемера и јада, од онога што је бол историјског трајања.

У савременом српском песништву нема таквог гласа нити таквог трагично-елегичног тона (*самује моја душа и цичи/у зайаљеној букви куна*). Извлачећи најфинији звук, он проналази најтананији нерв, најсуптилнију нијансу, којом сеже до искона чувства, до најдубљих тамнина бића – као да његовом поезијом пролази ехо неке жаловне јеке столећа и, певајући о националном поразу, он дотиче општељудски удес, а његов лирски субјект носи присен вечног, свечовчанског бола. У његовој лири певају сва поколења српског језика кроз векове, а он је онај што је марљиво процедио сету нараштаја и оног меланхоличног и трагичног доживљаја света.

Сладоје синтетизује најлепше и најбитније из српског песничког наслеђа у алхемичарској лабораторији ретког дара, да би до читаоца дошао звук његове чаробне фруле, по чијем звуку се може толковати удес и судба српског племена. Сугестивне су и снажне песничке слике његовог песништва, уклопљене и у сталном дослуху са оним што је у епском песништву препознато као највиши облик певања. Својом поезијом Сладоје је и профет и проповедник и Јеремија српски у пустињи који диже глас свој Господу, и обескућени племић и себар и ратник, и *кријичар и рибар*... Једна, али права, реч у његовој алхемији спаја тренутно безнађе и мит, далеки догађај у једну згуснуту метафору набијену значењем и слојевитости. У песми „Сестра”, коју су темељно разматрали моји претходници, то је бор:

Враћа њрсѝен бору, неће дар од бресѝа.

Именица бор, јасно је, доводи сестру у контекст Косовке девојке (*Јао, јадна, уде ѝи сам среће! / Да се, млада, за зелен бор ваѝим, / и он би се, зелен, осушио.*), која међу мртвима и рањенима тражи тројицу косовских витезова, од којих је један њен вереник, Милан Топлица, други кум венчани, Косанчић Иван, а трећи је ручни девер, војвода Милош. Овде је та Косовка девојка *сесѝра Сенка*, која:

*... нема друѝоѝ руха ни мираза
Осим наше ѝаѝиње, ѝуѝе и ѝораза.*

Она је сада оовремена, „модерна”, Косовка која чува дах огњишта и дома, она је и монахиња Јефимија, која

*ѝри звезди крвавој
на дар манасѝиру везе ѝрви завој.*

ОГЛЕДАЛО

Иако је Сладоје песник ироничног дискурса, ваља истаћи да је његова иронија осенчена меланхолијом колико и његов хумор: фрула Сладојева јечи кроз лугове српске Аркадије, али су радост, сета и бол у томе звуку неразделиви. Он је пронашао златну жицу између Старца Милије и Војислава Илића и исплео од ње аутентични национални еп, али не само гулама, већ и лиром.

Као у оном стиху који упућује на Бранка Радичевића и његово *лисје* које *доле веће ђага*, Сладоје увек подразумева свеколико песништво, али пре свега национално, и све што је предмет тога певања. Судбинске тренутке националне историје, предања, митологију, целокупну епику и јунаке те епике; славне и оне мање знане – песник држи на окупу или у свом тематском видокругу, и ствар је згоде само када ће они засјати у неком стиху – истакнути у контрасту са невеселом садашњицом.

С друге стране, понекад је довољна само једна права реч која песни, потом, да неочекиван контекст, прошири поље значења отварајући нове асоцијативне низове и значењске слојеве. Примера ради, осврнућемо се на једну од новијих Сладојевих песама под насловом *Преко Дрине*:

*Целоја сам века вирко ђреко Дрине
Ошуда из Босне као из сејетја.*

Сејетја је овде кључна реч која проширује асоцијацију и лирском субјекту даје нови, шири контекст у коме он (лирски субјект) персонификује националну трагедију у целокупном историјском трајању. Реч сепет памтимо из Андрићевог романа *На Дрини ћуџија* у сцени која описује данак у крви и одвођење деце, (утоварене у сепетима, на коњима) преко скеле. Лирски субјект наједном персонификује националну повест, он постаје то стабло, та вертикала или, како се то понегде каже, *axis mundi*. Он сада персонификује можда најтрагичнији део српског племена, онај преко Дрине. Тако се речју сепет отвара нови слој, нови хоризонт значења, у коме се асоцијације усмеравају ка оном правцу где су Ђорђови духовни (а и крвни) претходници уронили у најдубље узроке националне трагике. Тиме се поље асоцијација проширује до најдубљих тамнина историје да би се, идући даље, ширило до метафизичких, универзалних значења.

У следећој строфи песма добија изразити иронијски заокрет:

*У Мали Зворник ко у Јерусалим
Кад најзад банух све се у сџид сџину
На ћуџији кличем на мостју већ жалим
За нечим шџо навек оџиде низ Дрину*

ОГЛЕДАЛО

Сладоје овим стихом отвара нови видокруг значења, постављајући истовремено и једну иронијско-трагичку паралелу: У *Мали Зворник ко у Јерусалим*, то јест Свети Град Божији где је рођена Црква Христова у дан Педесетнице, када је Дух Свети сишао на Апостоле. Од Апостола је из Јерусалима раширено јеванђеље и целокупно Божанско Откривење, оно Откривење које је Бог раније најављивао и делимично откривао преко пророка. Доводећи их у везу, Сладоје релативизује удес у коме је затечен песнички субјект јер се, ето, Мали Зворник јавља у улози места вечног спасења, да би већ у неколико наредних стихова све добило потпуни обрт и метафизичку тежину, чиме песник сеже до универзалног, наднационалног, свељудског.

Сладојева песма се понаша као кристал и сваки залазак у следећу строфу је поглед на нову брушену површину, која нуди сасвим неочекиване светлосне ефекте. У завршној стофи, у којој је сада лирски субјекат у обрнутом смеру – из „земље обећане” ка постојбини стиже се Хароновом барком, а онај завичајни свет из кога је гледао „земљу обећану” сада је Хад, *где се још само Каракај бијели*. Стиже се, дакле, у свет мртвих, у мрак, у нигдину, у ништавило, у непостојање. Овако ефектан крај, запечаћен парадоксом, достојан је једног Хелдерлина или Рилкеа, што Сладоја представља као песника највишег формата.

Понекад се чини да је Сладоје своје златно перо спустио у дно оног тамног андрићевског језера, у коме се нико не огледа, у језеро црне жучи, црње од самог туша, и на орфејевској лири извукао онај печални звук који удара у дно најдубљег, најскровитијег душевног дамара, до најдубљих значења језика. Он је завирио до саме суштине бића, суочавајући га са самим собом или најјаснијом сликом сопственог пораза или, ако хоћете, своје суштине. Управо ово песнштво у српском језику има ону тежину какву у немачком имају Хелдерлин и Рилке и управо се на овом примеру може најочигледније сагледати она Хајдегеров мисао о уметности као *свећом оћу и месћу где стварност сваки љут изнова љоклања човеку свој доћиле скривени сјај да би он у тој јасношти чистије видео и разјоветније чуо оно што се обраћа његовој суштини*.

Из ове поезије производи да је само пораз оно на шта се може рачунати да би се досегла највиша тачка Богопознања или самоспознаје, којој тежимо да, како каже песник, *примимо венац и хосију на чаробном брећу од косију*. Ваистину нема такве лире ни таквог тона у српском савременом песништву, па богме ни у новијем светском.

ОГЛЕДАЛО

Иако би се Сладојеви стихови понекад могли разумети као пророчанства, његов песнички исказ је обојен најдубљом самоспознајом; у њему препознајемо сету предака и гнев поражених витезова, а он је само неко ко о томе бележи *чрпје и резе* остављајући најоскудније трагове о свету пропалом, неко ко је остао *и без крова и без шемеља*.

Као у оној библијској, по којој *није није пророк без части осим у постојбини својој и на дому својему*, и у Сладојевом песништву песник је неко ко је понајвише понижен и одбачен управо међу ближњима:

*Гледају ме ближњих очи од сѣлачине
Док умрли зову из караџачине*

*У којој се шума мучи да њрохода
А душа да њојми шѣа шайуће вода*

*Изѣлега ми да сам досѣо у Томе
А њошо сам шѣби, доме, свѣтили доме.*

Али ни песништво, иако последње уточиште витеза-анакорета, није довољно да се макар привидно залечи рањена душа или макар делимично искаже оно што се има рећи, јер је, окрени-обрни, залудан посао: *А види селе чиме се ја мајем*.

Лабуд Драгић
њижевник, Београд

ЂОРЂО СЛАДОЈЕ

ТРИДЕСЕТ ТРЕЋА

Нестајем уз смешак ко на цичи
Од које пуца струна по струна.
Скамуче моја душа и скичи-
У потпаљеној букви куна.

Чујем: у корењу раде рила,
Уместо срца – глуво клатно.
Ветар ми кида прах са крила
И стреса прво лисје златно.

Капљу лагано ко са стреха
Ноћи и дани тридесет треће.
Хвата се иње од мог смеха,
и леденице око свеће.

Бивам све мање овоземан.
У ведром ништавилу мисао цвркне:
Сваки тренутак као неман
По гутљај мога живота сркне.

Нечујно копним – нема лека,
Нити љубави смртоносне.
Тек ретка капља чаробног млека
Кане у дане жалосне, посне.

Хоће ли, кад се рачуни сведу
(Видим касно је за исправке)
Остати макар траг на леду
И шака речи за гладне чавке?

БОГОЈАВЉЕЊСКА НОЋ

Пловећ у топло и познато,
Над пољем се гласнуше ждрали.
Ал крик што држи цело јато
Ми нисмо разабрали.

Око поноћи ћук се јави,
Свога смо одмах разумели:
Из дувара кренуше мрави,
А са икона арханђели.

Смрзну и вода неначета,
Па се у мраку умисмо лугом.
Да их поштедимо оба света
Заорали смо почивше плугом.

А да нам сваки глас не затру,
Сакрисмо дете у ћемане,
Па сад чекамо уз мртву ватру
Да бар обично јутро сване.
И шака речи за гладне чавке?

ОДМЕРЕНА ПАТЕТИКА И САМОИРОНИЈА

(О СТИНГОВОМ ПЕСНИШТВУ)

Стинг, у свету већ одавно признат као велики музичар, несумњиво спада и међу најзначајније рок песнике. Нобелова награда за књижевност недавно додељена Бобу Дилану јесте уједно и „званична“ потврда онога што смо знали и осећали деценијама уназад: рок поезија у својим највишим дometима стоји раме уз раме са такозваном „академском“ поезијом.

Стингови „текстови“, још од самих почетака у групи *The Police* указују на широку тематску разноврсност, на извесну интелектуалност и ерудитност (*Synchronicity*), али и на незаобилазну одмерену патетику (*Roxanne*) и самоиронију (*Message in a bottle*). Код Стинга се мелодиозно и понекад бравурозно ређају риме, а битан поетски „зачин“ представљају и дубоко осмишљени и вишесмислени идиоми, као и понеки сленг-израз, као неизоставни чинилац аутентичне рок поезије. Његове културолошке референце су непретенциозне и увек са оправданим поентом. Његов песнички хумор је префињен. Његове, како рекосмо, разноврсне теме крећу се од оних добро познатих, љубавних, (наравно, без досадних стереотипа), преко друштвено ангажованих и морализаторских (*Murder by numbers*), па све до читавог низа варијација на тему недокучиве и често веома тамне стране људске душе (*Deathwish, I hung my head, Shape of my heart*). Успут, оне се дотичу разних историјских епоха и личности, као и митова везаних за њих (*Moon over Bourbon street, Rock steady*). Када изриче поетске конструкције које личе на општа места, Стинг то чини увек одмерено и у функцији јасне и драматичне нарације. На крају, општи утисак испричане приче увек је вишесмислен и алузиван (*Something the boy said*), што и оправдава употребу ових „општих места“ дајући притом песми потребну дубину. Са друге стране, његове метафоре су дубоке и аутентичне, као и,

---

ОГЛЕДАЛО

уосталом, код свих правих песника (*The wild wild sea, A thousand years, Inside*).

На крају, речи песме, згуснуте у слику и мелодију, говоре хиљаду пута више од хиљаду речи које би хтеле да их објасне. Стинг је поетичан чак и кад пева „*Де гу гу гу, де га га га!*”

Дамир Малешев

професор филозофије
Гимназија Исидора Секулић Нови Сад

СТИНГ

КАД ГОД ИЗГОВОРИМ ТВОЈЕ ИМЕ

(WHENEVER I SAY YOUR NAME)

Кад год изговорим твоје име, кад год у мисли призовем твој лик,
што је год хлеба у мојим устима и вина најслађег што окусих;
Кад год је успомена на тебе за моју душу храна,
шта год да беше сломљено, постаје цело тог дана;
Кад год сам испуњен сумњом да ћемо бити заједно.

Где год да легнем, где год да спустим главу да заспим,
кад повређен сам, кад плачем, кад јецам у часовима касним,
кад год да клекнем, молитву да изговорим,
и кад год пут треба да ми се отвори,
ја узвикујем твоје име.

Кад год облаци мрачни сакрију месец,
кад год свет овај постане тако стран –
нешто ће да се промени, знам.

Кад год изговорим твоје име, ја се већ молим,
већ сам испуњен радошћу – ни да објасним, ни да одолим;
Где год да легнем, уморну главу да одморим и да заспим,
кад повређен сам, кад плачем, кад јецам у часовима касним,
кад год се нађем на поду,
у шта год да сам пре веровао, у ствари што дођу и оду,
кад год изговорим твоје име, кад год га изговорим гласно,
ја се већ молим.

ОГЛЕДАЛО

Кад год ме растужи овај свет, кад год ми сузе потеку,
кад год избежуми ме те-ве, кад ноге ми се од страха одсеку,
кад год облаци мрачни небо испуне,
кад год сви смислови ми се изгубе;
Кад год сам испуњен сумњом да ћемо бити заједно.

Кад год сунце одбије да засија, кад год се небо са пљуском стопи,
кад изгубим оно што сматрах својим, кад очи у болу склопим,
кад год да клекнем, молитву да изговорим,
и кад год пут треба да ми се отвори,
ја узвикујем твоје име.

Кад год почне да пада тама,
кад год сам сићушан и кад се сламам,
кад осећам своју смрт, све јаче,
кад год задржавам сузе док плачем.

(Кад год изговорим твоје име,
колико год да траје – нека;
једног дана бићемо заједно, знам.
Кад год изговорим твоје име,
само да не буде грешка нека,
вечно ће да траје тај дан.)

ЕПИЛОГ /НИШТА О МЕНИ/

(EPILOUGE /NOTHING 'BOUT ME)

Положи моју главу на операциони сто,
Узми ми отиске прстију ако можеш и то;
Завири ми у мозак и у џепове, још дубље,
Укради ми очне јабучице и врати се по дупље.
Тестове разних врста, од А до Ш, примени –
Још увек нећеш ништа знати о мени.

Пробај у свој рачунар да убациш моје име,
Свог професора кад сретнеш, помени ме пред њиме;
Провери моје податке, провери забелешке,
Да ли сам платио порез, провери све, без грешке.
Ишчитај ми биографију, све стране двапут окрени –
Још увек нећеш ништа знати о мени.

Што да о мојој прошлости читаш књиге?
Једноставан сам човек – нема тајне и нема бриге;
Руци рукавица треба када је хладно време,
А љубав, у ова времена, усамљенику попут мене.

Претражи моју кућу, прочешљај ми све собе,
Испремештај све и преврни, јер ја ћу некуд да одем;
Под микроскоп ме стави, обрни и окрени –
Реци, шта видиш? Још увек не знаш ништа о мени.

С енглеског превео **Дамир Малешев**

ОЛГИЦА РАЈИЋ

ПУТОПИС

Увео лист мртав миш
чекају да се вратим из Нице.
Врбе додирују патос.
Једном је Ника гутала облаке,
крцато срце кидало вене радосно.
Поделили смо имовину.
Клетва је у опни органској.
Без уских страхова
и причања снова.
Сваком своје.

ОГЛЕДАЛО

ГРАНАДА

Нисам бизонска мајка:
не враћам се
из ердељских шума.
У Риги и Ташкенту
у кавкаској крчми
јела сам љуте мехуре.
Ове болесне речи
спаковаћу у футролу.
Носим ти наполитанке
са све четири стране.
Али ја нисам ја
нијети је мој дом више мој.

ОГЛЕДАЛО

ПРАГ

У белим кошуљама
беле госпође
стиснутих вратова
у сумрак
милују образ јастука.
Кнедлице кипе
у пивској авантури.
Кандилце у чешком стаклу
осветљава реку.
Притиче бела гора,
праменови воде.
Девинску нежност љуби
тајни хуситски језик.

Олгица Рајић

професор српског језика и књижевности
Шеста београдска гимназија, Београд
(Из рукописа збирке *По речи*)

РЕЧНИК РЕЛИГИЈСКИХ ПОЈМОВА

ГАУСОВА ТАБЛИЦА, таблица коју је припремио математичар Гаус за израчунавање датума Васкрса. Поступак је следећи: а) годину за коју желите да знате датум Васкрса поделите с 19, а остатак означите с I; б) потом ту годину поделите с 4, а остатак означите с II; в) годину поделите са 7, а остатак означите с III; г) остатак I помножите с 19, добијеном броју додајте 15, збир поделите с 30, а остатак означите с IV; д) остатак II помножите с 2, остатак III с 4, остатак IV са 6. Све то саберите и додајте 6. Добијени збир поделите са 7, остатак означите с V; саберите остатак IV и V, додајте 22. Ако је збир 31 или мањи, то је датум Васкрса, за март. Ако је збир већи од 31, тада одузмите од њега 31. Остатак означава датум Васкрса у априлу.

ГРЕГОРИЈАНСКИ КАЛЕНДАР, реформисани календар који је добио назив по папи Гргуру XIII; назива се још и нови календар. Католичка црква га је усвојила 1582. године. Њиме се

служе Католичка црква, протестантске заједнице и велики број других религијских заједница. Свака четврта година је преступна. Преступне су године дељиве са четири.

ИКОНА (грч.), слика која представља Исуса Христа, Богородицу и светитеље; посебно поштована у православним религијским заједницама; слика свеца заштитника породице чији се дан слави као крсна слава. Рађена је на дрвету, платну или кованој подлози, за разлику од слика на зиду. Златна подлога у византијском сликарству или Будиним иконама симболизује небеско светло. У почетку хришћанстава (до II века) нису штоване иконе. Од III века у храмовима и на гробљима у Источном царству јавља се иконографија. Тек у VI и VII веку слике ће постати предмет култа. Тај култ установио је Константин V, а анатемисао га сабор у Цариграду. Поштовање икона канонизовао је сабор у Никеји 784. године.

ИСЛАМСКА ГОДИНА, јесте лунарна (има 354 дана), те се празници „крећу”, „померају”, кроз годишња доба. Године су се почеле рачунати од 15. јуна 622, кад се, по исламском предању, Мухамед преселио из Меке у Медину. Шест месеци имају по тридесет, а шест по двадесет и девет дана.

ЈЕЗИК И РЕЛИГИЈА, језик је потребан да би дете усвојило религијско учење и обреде, моделе религијског понашања. Без познавања језика не може се тумачити нити ширити религијско учење у било којем народу. А и молитва се увек изражава на неком од језика: матрењем, латинском, старословенском, хебрејском, српском, арапском, итд. Ако се у обредима употребљава матерњи језик, то може бити чинилац јачања националне свести. Многи су аутори преводе писаних религијских ауторитета на народни језик сматрали веома значајним за развој националне свести (поготово ако се језик јављао као битни, конститутивни елемент нације). Религијска заједница може да, у интересу универзалности дате религије, потискује употребу матерњег језика у обредима, а тиме, практично, да спутава развој националне свести.

ЈУЛИЈАНСКИ КАЛЕНДАР, календар усвојен 325. Године, а следе га Руска православна црква, Српска православна

црква, Атос и још неке црквене заједнице; назива се још и стари календар.

РАЈ, место у које одлазе душе праведних. У јеврејској и неким другим религијама, не сусрећемо појам раја. Хришћанство тај појам прихвата из маздаизма. У исламској традицији улаз у рај има осам врата, сваки рајски степен сто степеница, док се не дође до највишег степена који је на седмом небу. У њему постоје четири реке и четири планине.

РИТУАЛ (лат.), симболична радња која се састоји од обредних секвенци, формула, кретњи, предмета и места који чине целину; богопоштовани чин који се обавља према одређеном обрасцу. Најважнији су ритуал приношења жртве и молитва.

СВЕТА МЕСТА, места која имају историјски значај у некој религијској заједници. Најчешће се налазе у природи (на пример у хиндуизму) и везана су за догађања у природи (на пример Ајватовица). Многа религијска обележја наћи ћемо у природи: пагоде, свете горе, свете воде (река Ганг у хиндуизму), изворе, џамије, капелице, цркве, крстове, нишане, некрополе, места указања, места на којима је саопштена Објава или на којима је започела свој историјски развој нека од религија. То је Јерусалим у хришћанству, Мека у исламу итд.

ОГЛЕДАЛО

СЕКУЛАРИЗАЦИЈА (лат.), посветовити, учинити нешто световним, посветовљавати. У средњовековној литератури означавала је овоземаљски, световни живот, за разлику од оностраног. Касније добија значење посветовљење; претварање светог у световно, при чему религија губи свој друштвени утицај. Нарочито је ојачала у периоду урбанизације и индустријализације, у веку кад долази до снажнијег ослобађања односно осамостаљивања разних државних, друштвених и културних организација под утицајем религијских заједница. Као појам,

употребљена је и током преузимања црквених имања за Вестфалски мир (1646 – 1648). Секуларизацију можемо социолошки пратити као опадање религије и потискивање њеног социјалног ауторитета, одвојеност државе од цркве; преносење веровања и обреда с религијске на нерелигијску сферу; као секуларизацију образовања; развој толеранције, итд. Три водећа социолога која се утрла пут теорији секуларизације су, без сумње, Карл Маркс, Емил Диркем и Макс Вебер. У литератури се за овај процес употребљавају још термини као што су лаицизација и дехристијанизација.

Др Иван Цвитковић

(Из Речника религијских појмова
Прометеј, Нови Сада, 2009)

ОГЛЕДАЛО

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373. 5(497. 11)

ОГЛЕДАЛО : часопис ученика и професора
средњих школа / главни и одговорни уредник
Радивоје Благојевић. - 2014/2015, бр. 1-. - Београд :
Информационо друштво Благовест, 2015- (Београд :
Службени гласник). - 24 cm

Тромесечно. - Текст на више светских језика.
ISSN 2466-2712 = Огледало (Београд)
COBISS. SR-ID 217496332

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРВИ АКРЕДИТОВАНИ ФАКУЛТЕТ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

УПИС 2017 2018

Желите модеран факултет?
Диплому светског сјаја?
Имате ПРАВО!

Очекујете ефикасне и
стручне студије?

Желите факултет који
пружа свестрано

Сигуран пут
у ПРАВУ будућност!

ПРАВО место за ВАС!

Булевар краља Александра 67,
Београд

ДОБРОДОШЛИ!
Само ПРАВО!